

S2-opetuksen ja -ohjauksen kehittämissuunnitelma

TEKIJÄT: VIERKO-HANKKEEN TYÖPAKETIN 2 TOIMIJAT

Rahoittaja:

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Sisällys

Johdanto	2
1. Suunnitelman strategiset ja tilastolliset taustatiedot	3
2. Kielitietoisuus	4
3. Hakeutuminen oppilaitokseen	7
4. Perehdyttäminen	9
5. HOKS.....	11
6. S2-opetuksen järjestäminen	13
7. S2-tuki	15
8. Oppimateriaalit.....	17
9. Työelämäyhteistyö	19
10. Valmistuminen	20

Johdanto

Mikä on s2 -opetuksen ja -ohjauksen kehittämissuunnitelma?

S2 -kehittämissuunnitelman tarkoitus on kiinnittää huomiota oppilaitoksessa opiskelevien vieraskielisten eli suomea toisena kielenä (tai svenska som andraspråk) (s2) opiskelevien opiskelijoiden opintopolun eri vaiheisiin kielen ja kulttuurierojen näkökulmasta.

Suunnitelma opastaa henkilöstöä laadukkaaseen kielitietoiseen opetukseen ja ohjaukseen.

Vierko-hankkeessa tuotettu suunnitelmarunko

Tämä s2 -kehittämissuunnitelma on runko, joka sisältää valtakunnalliset suuntaviivat, olennaiset suositukset ja toteuttamismuodot. Runko ei ole valmis suunnitelma, vaan se on tarkoitettu muokattavaksi oppilaitoksen tarpeen mukaisesti ja päivitettäväksi ammatillisen koulutuksen tulevia muutoksia vastaavaksi.

Oppilaitoksen oma s2 -kehittämissuunnitelma voi rakentua osaksi oppilaitoksen muita sovittuja ja kirjattuja päätöksiä ja toimintatapoja. Tärkeintä on tämän rungon sisältämien asioiden huomioiminen osana oppilaitoksen käytänteitä ja toimintaa.

Suunnitelmarungon mustalla kirjoitetut osuudet ovat kopioitavissa sellaisenaan osaksi oppilaitoksen omaa suunnitelmaa, mikäli muoto koetaan oppilaitokseen soveltuvaksi. **Punaisella kirjoitetut tekstit ovat ajatustyötä johdattelevia esimerkkejä ja apukysymyksiä, joiden avulla oppilaitoskohtaisen suunnitelman työstäminen helpottuu.**

Suunnitelmarungon rakenne etenee opiskelijan opintopolun vaiheiden mukaisesti luvusta 3 alkaen. Luvut 1 ja 2 taustoittavat suunnitelmaa.

Suunnitelma on laadittu ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella keväällä 2024.

1. Suunnitelman strategiset ja tilastolliset taustatiedot

Oppilaitoksen strategia(t) kielitietoisuuden näkökulmasta

- Voiko kielitietoista kehittämistä perustella strategian näkökulmasta?
- Millaisia yhtymäkohtia strategian ja s2-opetuksen kehittämisen välillä on?

Oppilaitoksen tilastotietoja vieraskielisistä opiskelijoista

- Määrä yhteensä
- Määrä eri aloilla
- Äidinkielet
- Opiskeluhistoria (suomalainen vai ulkomainen peruskoulututkinto)
- Kuka päivittää tiedot? Mistä ne ovat katsottavissa?

2. Kielitietoisuus

Kielitietoisuudella tarkoitetaan kielenkäytön tilanteiden, tekstien ja kielen piirteiden tietoista havainnoimista. Kielitietoisuuden toiminnan avulla pyritään poistamaan ymmärtämisen ja osallistumisen esteitä. Kielitietoiseen ajatteluun kuuluu, että jokainen opettaja tai ohjaaja on kielellinen malli ja myös kielen opettaja, koska kieltä opitaan kaikilla tunneilla ja kaikissa tilanteissa.

Kielitietoinen kohtaaminen

Kieleen ja kielenkäyttöön liittyy erilaisia näkemyksiä ja asenteita. Kielen avulla voidaan myös sulkea yhteisön ulkopuolelle. Kun tavoitellaan kielitietoista kohtaamista, tavoitteena on, että kaikki kokevat osallisuutta yhteisöön ja voivat osallistua tasavertaisesti yhteisön toimintaan. Se tarkoittaa eri kielten huomioimista, joustavuutta kielen käytössä, asenteiden havainnointia, tutustumista siihen, mihin kaikkeen kieli vaikuttaa sekä kielen käytön mukauttamista tilanteeseen sopivaksi.

Kielitietoisessa kohtaamisessa tunnustetaan vuorovaikutuksen merkitys. Se tarkoittaa, että ollaan empaattisia, ymmärretään haasteita, etsitään yhtymäkohtia toisen henkilön kokemusmaailmaan ja uskotaan mahdollisuuksiin. Kokonaisuudessaan suhtaudutaan myönteisesti muutokseen ja opetellaan tietoja ja taitoja vuorovaikutuksen esteiden poistamiseksi.

Kielitietoisuusstrategia

Opetushallitus tuo esille kielitietoisuuden käsitteen oppilaitosten toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa vuodesta 2016 lähtien. *Opetussuunnitelmien perusteet velvoittavat oppilaitoksia toteuttamaan kielitietoisia käytänteitä toiminnassaan ja määrittelemään kielitietoisuuden toimintastrategiansa menetelmiä ja sisältöjä.*

Kielitietoisuuden ja monikielisen toimintakulttuurin johtaminen

Koulun kielitietoisuuden ja monikielisen toimintakulttuurin edellytyksenä on kielitietoinen johtaminen. Koulu ei muutu kielitietoiseksi yhden opettajan voimin vaan siihen tarvitaan kaikkien yhteistyötä. Kielitietoisessa kouluyhteisössä tuetaan ja vahvistetaan opiskelijoiden luottamusta itseensä sekä edellytyksiin oppia kieltä ja käyttää sitä rohkeasti.

Organisaatiotasolla kielitietoisuuden kehittäminen lähtee liikkeelle idean herättelystä, minkä jälkeen sovitaan konkreettisista käytänteistä, joita ryhdytään toteuttamaan pienin askelin. Tätä seuraa rakenteellisen tuen askel, jolloin seurataan kielitietoisuudelle asetettujen tavoitteiden kehittymistä ja jaetaan toisille kielitietoisia käytänteitä. Tavoitteena on, että monipuoliset ja yhdessä sovitut käytänteet läpäisevät koulun koko toimintakulttuurin.

Koulun johdon rooli on tukea toimivien käytänteiden jatkuvuutta osoittamalla niihin tarvittavat taloudelliset ja ajalliset resurssit.

- Millä tavalla oppilaitos resursoi kielitietoisen opetuksen ja ohjauksen toteutumiseen?
- Onko mietitty, miten käytännössä jalkautetaan kielitietoisia käytänteitä?
- Onko oppilaitoksessa määritelty jollekin henkilölle tai taholle s2 -asioiden koordinointi?

Monikielisyys

Kielitietoisuuden yhtenä osana voidaan nähdä monikielisyys. Se tarkoittaa murteita, reksitereitä ja eri kieliä. Monikielinen ihminen hallitsee eri kielimuotoja. Opiskelijoiden moninainen kielitaito voi tarjota erilaisia resursseja oppilaitoksen toimintaan. Tavoitteena olisi, että luodaan pedagogisia ratkaisuja ja malleja monikielisyyden hyödyntämiseen. Opiskelijan oman äidinkielen tukeminen voi parhaimmillaan tukea suomen kielen oppimista.

- Miten oppilaitoksessa suhtaudutaan eri kielten käyttöön opiskelun tukikielenä? Onko yhteistä linjausta?
- Millaisia monikielisiä käytänteitä oppilaitoksessa on?

Pedagogiikka

Kielitietoinen toimintakulttuuri ja pedagogiikka näkyvät mm. seuraavissa käytänteissä:

- hitaampi puhenopeus
- selkeäkielisyys ja yleinen sanasto
- toistaminen
- kysyminen, osallistuttaminen ja keskusteluttaminen = ymmärtämisen varmistaminen
- turvallisen ilmapiirin luominen
- havainnollistaminen (kirjoita, piirrä, näytä, etsi kuva, esitä)
- pysyminen asiassa, ei rönsyilyä

Kielitietoisuuskoulutukset

Oppilaitoksissa kielitietoisuusinformaatiota voi jakaa esimerkiksi tietoisuina ja oppilaitoksen sisäisissä koulutuksissa. Muun muassa opetushallitus järjestää säännöllisesti kielitietoisuuteen liittyviä koulutuksia, jotka on suunnattu ammatillisille oppilaitoksille.

- Millä tavalla henkilöstöä koulutetaan tai annetaan mahdollisuuksia kouluttautua kielitietoisuuden näkökulmasta?

Koulutuksia kielitietoisuudesta:

Mitä on kielitietoisuus? (ALUSTA-projekti) Turkulaiset opettajat kertovat arjen kokemuksiansa kautta, miten kielitietoista opetustapaa voi helposti lähestyä ja miten tuetaan monikielisten oppilaiden perustaitoja. <https://www.youtube.com/watch?v=4byNNmgQVIs>

Kielitietoisuusvideoita, Polkuja-hanke. Videot tarjoavat vinkkejä kielitietoiseen pedagogiikkaan. <https://www.youtube.com/watch?v=P44BCOMOGsE>

Kurkistus kielitietoisuuteen, Polkuja-hanke. Kokonaisuus herättelee pohtimaan kielitietoisia lähestymistapoja opiskelijan kohtaamisessa. <https://moodle.tampere.fi/course/view.php?id=13561>

Kirjallisuutta:

Opetushallitus 2017: *Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu*
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/15664-oph-kielitietoinen-opetus-kielitietoinen-koulu_nettiversio.pdf

Alisaari ym. 2020: *Kielestä koppi – oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen*.
<https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/wp-content/uploads/sites/179/2021/02/Kielest%C3%A4-koppi-oppimateriaali.pdf>

EU:n koulutus-, nuoriso-, urheilu- ja kulttuuripolitiikan osasto, Euroopan komissio: *Kielellinen monimuotoisuus. Tietoa kielellisen monimuotoisuuden tärkeydestä ja monikielisestä kielipolitiikasta EU:ssa* <https://education.ec.europa.eu/fi/focus-topics/improving-quality/multilingualism/linguistic-diversity>

3. Hakeutuminen oppilaitokseen

Oppilaitokseen hakeutumisen tavat

Ammatilliseen koulutukseen voi hakea yhteishaussa tai jatkuvassa haussa.

Lisäksi opiskelija voidaan valita koulutukseen yhteishaussa harkinnanvaraisesti erityisistä syistä, esimerkiksi oppimisvaikeuksien, sosiaalisten syiden, koulutodistuksen puuttumisen tai todistuksen vertailuvaikeuksien ja riittämättömän tutkintokielen taidon vuoksi.

Opiskelijavalinta ja kielitestaus

Yhteishaussa valitaan oppivelvollisia hakijoita, joten heille ei järjestetä kielitestejä. *Asetuksen mukaan* kielitaito ei saa olla yhteishaun kautta hakevien oppivelvollisten opiskelijoiden valintakriteerinä. Oppilaitokset voivat käyttää perusopetuksen suomen kielen arvosanaa ohjauksen välineenä.

Yhteishaun harkinnanvaraisen haun osalta oppilaitos voi järjestää kielitestauksen, jota käytetään valinnan perusteena.

Jatkuvan haun kautta hakevien opiskelijoiden kielitaito voidaan testata jo hakuvaiheessa, jolloin kielitaidon tasosta ja mahdollisesta tuen tarpeesta on käytettävissä opiskelijan ohjaukseen hakuprosessin tuottamaa tietoa.

Sekä yhteishaussa että jatkuvassa haussa hakeneiden opiskelijoiden kielitaitoa voidaan testata myös opintojen alkuvaiheessa. Oppilaitoksissa olisi tärkeää ymmärtää kielikartoituksen merkitys opiskelijan ohjauksen välineenä. Kielitaidon alkukartoitus on opiskelijan edun mukaista, koska se auttaa esimerkiksi ohjaamaan opiskelijaa joko osatutkinnon tai kokotutkinnon suorittajaksi sekä osoittaa mahdollisia tuen tarpeita.

Myöhemmästä opintojen aikaisesta kielitaidon kehittymisen systemaattisesta seurannasta käydään tällä hetkellä paljon keskustelua oppilaitoksissa.

- Mitä tapahtuu niille harkinnanvaraisen haun kautta hakeneille oppivelvollisille, jotka eivät tule valituksi liian heikon kielitaidon vuoksi? Miten ja mihin heidät ohjataan suorittamaan oppivelvollisuuttaan?
- Käytetäänkö oppilaitoksessa peruskoulun päättötodistuksen suomen kielen arvosanaa ohjauksen välineenä?
- Järjestetäänkö yhteishaun kautta tulleille s2-opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa kielitaitokartoitus / lähtötasotestaus? Miten testaus järjestetään ja opiskelijat ohjataan testiin?
- Järjestetäänkö jatkuvan haun hakijoille kielitestiä hakuvaiheessa? Miten mahdollinen testi vaikuttaa opiskelijavalintaan?

Kielitaidon testauksessa huomioitavaa:

- Onko kielitaitovaatimus yleinen/alakohtainen?
- Mitä ovat kielitestistä vapauttavat todistukset (esim. po:n päättötodistus, ammatilliset tutkinnot, Yki-testi)
- Kuinka usein kielitestejä järjestetään?
- Mitä osa-alueita kielitesti sisältää?
- Testataanko tai kartoitetaanko muita kuin kielitaitoon liittyviä opiskeluvalmiuksia?
- Miten ja mihin testitulokset kirjataan? Miten niitä hyödynnetään opiskelijavalinnassa ja opiskelijan ohjauksessa?
- Saako hakija/opiskelija palautetta (muuta kuin hyväksytyt/hylätyt) tekemästään testistä?

Nivelvaiheyhteistyö

Vieraskieliset hakeutuvat ammatillisiin opintoihin esimerkiksi tuvasta, perusopetuksesta, aikuisten perusopetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja vieraskielisten ohjaukseen liittyvien hankkeiden kautta.

Kotoutumiskoulutuksen siirtyminen kuntien järjestettäväksi 1.1.2025 antanee uusia mahdollisuuksia nivelvaiheen yhteistyölle.

Olisi hyvä, että nivelvaiheessa tieto opiskelijan opiskeluvalmiuksista sekä mahdollisista oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvistä haasteista siirtyisi ammatilliseen koulutukseen.

- Mitä on oppilaitoksen nivelvaiheyhteistyö s2-opiskelijoiden osalta?
- Mitä toimivia yhteistyökäytänteitä oppilaitoksessa on ja mitä pitäisi kehittää edelleen?
- Miten tietoa siirretään, mihin se tallennetaan ja miten sitä hyödynnetään?

4. Perehdyttäminen

Kielitietoinen perehdyttäminen on jokaisen opiskelijan oikeus, ja se on ainoa keino saada opiskelija osalliseksi omista opinnoistaan. Opiskelijan tulee ymmärtää mitä häneltä edellytetään.

Perehdyttämisen järjestämisen ja toteuttamisen haasteina saattavat olla esimerkiksi ammattialojen erilaisuus, jatkuvan haun kautta otettujen opiskelijoiden eriaikainen opintojen aloittaminen, aloittavan opiskelijan kielitaidon tason heikkous tai s2-opiskelijoiden runsas tai toisaalta hyvin vähäinen määrä. Usein perehdytystä ei vain ole oppilaitoksessa resursoitu ja mietitty s2-opiskelijan näkökulmasta.

Perehdytyksen järjestämisen haasteiden ratkaiseminen vähentää ja madaltaa muita haasteita, joten siihen satsaaminen on järkevää resursointia.

S2-opiskelijan perehdyttäminen ei hoidu samalla tavalla ja yhtä nopeasti kuin suomalaisessa koulukulttuurissa kasvaneen ja suomea sujuvasti hallitsevan kohdalla. Haasteina ovat yleensä opiskelijan tietämättömyys suomalaisesta koulutusjärjestelmästä, tottumattomuus kulttuurimme tyypillisiin opetus- ja opiskelumenetelmiin, puutteelliset opiskelutaidot, rikkonainen tai vähäinen aikaisempi koulutus, kehittymätön kielitaito ja vajavaiset perustaidot.

Perehdyttämisen toteuttaminen

- Missä vaiheessa uuden opiskelijan perehdytys tehdään? Voisiko perehdytyksen järjestää kaikille opiskelijoille opintojen alkuun? Se voisi olla opiskelijan taitojen mukaan joko lyhyt tai pidempikestoinen.
- Olisiko mahdollista järjestää opintojen alussa lyhyt jakso (esim. 1 kk), jossa keskityttäisiin opiskeluun liittyviin asioihin, käsitteiden avaamiseen ja perehdytettäisiin opiskelija alkaviin opintoihinsa?
- Jos opiskelijoille on mahdollista järjestää paikallisia valinnaisia tutkinnonosia, sellaisilla opintojaksoilla s2-opiskelijat voisivat keskittyä kokonaisvaltaisesti opiskelutaitoihin, digitaalisiin perustaitoihin, kielitaidon kehittämiseen, itsensä esittelemisen harjoitteluun ja tutustua työelämäosaamiseen.
- Kuka perehdytyksestä vastaa oppilaitoksessa: ryhmänohjaaja, omaohjaaja, opo, erityisopettaja, s2-mentori?
- Opiskelijoiden perehdytyksessä kannattaisi tehdä yhteistyötä s2-opettajan kanssa.
- Onko oppilaitoksissa vieraskielisille opiskelijoille omaa ohjausta, perehdytystä tai mentorointia? Tämä voisi olla kehittämisen paikka esim. jatkuvan haun kautta opiskelijoiksi otettujen kohdalla.

Perehdyttämisen sisältö

Oppilaitos tarvitsee valmiin perehdytysmateriaalin tai perehdyttämisen tarkistuslistan, jota käyttämällä varmistuu perehdyttämisen kattavuus.

- Onko oppilaitoksessa perehdytyksen tarkistuslistaa?
- Onko perehdytysmateriaalia saatavilla selkeällä suomen kielellä? Ehkä myös muilla kielillä?
- Kuka näistä oppilaitoksessa vastaa?

Esimerkki tarkistuslistasta:

- Opiskeluympäristö ja -yhteisö (toimipaikat, tilat, henkilöstö, kenen puoleen kääntyä eri tilanteissa)
- Erilaiset ryhmät, joissa opiskelija on osallinen
- Ammatillisen tutkinnon rakenne (yto, amo, pakolliset ja valinnaiset opinnot, kurssien keskeiset sisällöt ja tavoitteet)
- Keskeinen opiskeluterministö (HOKS, arviointi, suoritus, opintopiste, työharjoittelu, näyttö...)
- Osaamisperusteinen opiskelu (huom! kulttuurierot > itsenäinen ja omatoiminen opiskelu on monelle vierasta)
- HOKS (oma opintopolku, tavoitteet ja seuranta, keskustelut)
- Työjärjestys (miten se muodostuu, mistä ja miten sitä luetaan)
- Opiskelussa tarvittavat sähköiset järjestelmät (Wilma, sähköposti, Teams ym. O365 -sovellukset, opiskelijakortti, Moodle)
- Opiskelijakunta ja tutortoiminta
- Järjestyssäännöt ja muut opiskeluun liittyvät toimintaohjeet
- Turvallisuus ja työsuojelu

5.HOKS

Opetus- ja kulttuuriministeriön määritelmä: Ammatillisessa koulutuksessa jokaiselle *aloittavalle opiskelijalle* laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, millaista osaamista opiskelija tarvitsee sekä miten sitä hankitaan eri oppimisympäristöissä. Samalla suunnitellaan tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet.

- Mitä oppilaitoksessa on päätetty HOKS:n aikatauluista laatimisen ja päivittämisen suhteen?
- Onko oppilaitoksessa tarkistuslistaa asioista, joita omaohjaajan tulee käydä läpi HOKS-keskusteluissa?

S2-opiskelijan HOKS:n laatiminen

S2-opiskelijoiden hoksaus vaatii paljon kielen avaamista ja pohjatyötä, jotta opiskelija ymmärtää, mitä omien opintojen suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen käytännössä tarkoittavat. Omien opintojen suunnitteleminen on monelle s2-opiskelijalle vierasta. Opiskelijan perehdyttäminen on ehdottoman tärkeää, jotta opiskelija ymmärtää suoritettavan tutkinnon rakenteen. HOKS-keskustelu voi olla osa perehdytystä, mutta kaikkea opintoihin liittyvää perehdyttämistä ei voida käydä HOKS-keskustelun puitteissa.

- Miten HOKS linkittyy opiskelijan opintojen ja työjärjestyksen suunnitteluun?
- Miten varmistetaan, että opiskelija osaa valita itselleen opintotarjottimelta oikeat opinnot ja aikatauluttaa ne?
- Onko oppilaitoksessa havainnollista materiaalia tai tukisanalistoja, jotka helpottavat HOKS:n käsitteiden ymmärtämistä?

Oppilaitoksissa tehdään erilaisia lähtötasotestauksia ja kielikartoituksia. Näistä saatuja tietoja olisi hyvä käyttää apuna HOKS:n tekemisessä.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytänteet liittyvät myös HOKS-prosessiin.

- Hyödynnetäänkö HOKS-prosessissa lähtötasotestien tuloksia?
- Mitä lähtötasotestejä vieraskieliset suorittavat oppilaitoksessa?
- Mikä on aiemmin hankitun osaamisen hyväksymisen prosessi ulkomaisten työ- ja tutkintotodistusten suhteen?

S2-opiskelijan taustatietojen kerääminen HOKS-keskustelussa on tärkeää (kieltenopiskeluhistoria, oman kielen osaaminen, koulutausta, aikaisemmat tutkinnot, työkokemus, digitaidot, yleinen elämäntilanne). Nämä taustatiedot auttavat selvittämään opiskelijan kielenoppimisen valmiuksia ja yleisiä oppimisvalmiuksia. Tietojen avulla voidaan mahdollisesti myös tehdä havaintoja erityisen tuen tarpeesta, jonka tunnistaminen on vieraskielisten kohdalla vaikeaa. S2-tuen kannattaa olla mukana hoksausprosessissa.

- Onko oppilaitoksessa käytössä kielitaidon profiilikortti, joka kertoisi kielten opiskelun historiasta?

- Tehdäänkö opiskelijalle henkilökohtainen suunnitelma kielitaidon kehittämisestä?
- Miten voidaan seurata opiskelijan kielitaidon kehittymistä? Monissa oppilaitoksissa on nähty tarpeelliseksi seurata kielitaidon kehittymistä esimerkiksi järjestämällä säännöllisesti sanakokeita alan keskeisistä käsitteistä.
- Miten huomioidaan haastavan elämäntilanteen vaikutus opintoihin? Onko opiskelijahuollolla resurssia vastata s2-opiskelijoiden elämäntilanteeseen liittyviin haasteisiin?

Huoltajan on hyvä olla mukana alaikäisten vieraskielisten HOKS-prosesseissa. Silloin kannattaa huomioida myös mahdollinen tulkin tarve. Vaikka HOKS-keskustelussa olisikin tulkki mukana, kannattaa pitäytyä opiskelun suunnittelun kannalta mahdollisimman olennaisessa sisällössä.

- Mistä oppilaitos tilaa tulkkipalvelut? Millaisissa tilanteissa niitä on lupa ja suotavaa käyttää?

6. S2-opetuksen järjestäminen

S2-opetus järjestetään eri tavoin riippuen s2-opiskelijoiden määrästä ja opetettavasta alasta. Isommissa oppilaitoksissa ja aloilla, joilla on paljon s2-opiskelijoita, on helpompi järjestää alakohtaista ja ryhmämuotoista s2-opetusta. Parhaissa tapauksissa s2-opetusta on opintojen alussa kaksi päivää viikossa, myöhemmin kerran viikossa. Jos s2-oppijoita on vain yksittäisiä, he opiskelevat usein äidinkielisten oppijoiden kanssa, verkkokursseilla tai tukipajoissa.

Ammatillisen tutkinnon suorittamiseen vaaditaan yleensä A2.2-B1.1-kielitaso. Osatutkintoihin voi riittää A2.1-A2.2. Tätä heikommalla kielitaidolla suositellaan yleensä kielitaitoa vahvistavia opintoja, esimerkiksi Tuva-koulutuksen puitteissa.

Jos s2-oppijoita on paljon, ammatillinen ja yto-opetuskin ovat usein heille räätälöityä ja kielitietoisempaa. Työsaleissa on ammatillinen opettaja ja s2-opettaja samanaikaisopetuksessa. S2-opetuksen järjestämisen haasteena on se, jos s2-oppijoita on vain yksittäisiä.

S2-opetusta tarjotaan mm. seuraavissa kokonaisuuksissa:

- *Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, pakolliset osaamistavoitteet*
- *Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, valinnaiset osaamistavoitteet*
- *Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, ruotsin korvaava*

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, pakolliset osaamistavoitteet -kokonaisuutta suoritetaan monin eri tavoin. S2-oppijat voivat opiskella äidinkielisten oppijoiden kanssa samassa ryhmässä s2-opintoja suorittaen. He voivat suorittaa opinnot verkkokurssilla tai tukipajoissa. Pakolliset S2-opinnot kannattaa suorittaa siinä vaiheessa, kun ala on jo ainakin hieman tuttu. Suomen kielen opintoja olisi hyvä sijoittaa koko tutkinnon suorittamisen ajalle.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, valinnaiset osaamistavoitteet -kokonaisuuksia opiskellaan usein ennen pakollista kurssia, jotta voidaan vahvistaa peruskielitaitoa. Näitä opintoja tarjotaan erilaisia määriä eri oppilaitoksissa. Paikallisesti tarjottavia valinnaisia s2-opintoja on tarjolla eri määriä.

Lisäksi usein tarjotaan pakollisen ruotsin kurssin tilalla *Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, ruotsin korvaava* –kurssia.

Ohjauksesta vastaa harjoittelun osalta ammatillinen opettaja. Ainakin joissain oppilaitoksissa harjoittelun aikana järjestetään suomen kielen opetusta koulussa yhtenä päivänä viikossa. Opiskelija voi kielen opiskelun lisäksi myös esittää harjoittelun aikana nousseita kysymyksiä, esimerkiksi työpäiväkirjasta.

Ammatillisen alan vastuupettaja on vastuussa opiskelun etenemisen seuraamisesta. S2-opettaja tukee suomen kielen kehittymistä. Alkukartoituksen jälkeen käydään usein kahdenkeskiset kehityskeskustelut ("kieli-HOKSIt"), joissa opiskelija saa palautetta kielitaitotasostaan ja ohjausta sen parantamiseen. Koulutuksen aikana on hyvä noudattaa

jatkuvaa arviointia ja antaa palautetta kielitaidon kehittymisestä. Jos oppilaitoksessa tehdään koulutuksen lopussa kielitaidon päättötestejä, niilläkin pitäisi olla ohjauksellinen tarkoitus.

- Miten s2-opetus on resursoitu ja järjestetty oppilaitoksessa?
- Miten s2 -opetuksen toteuttamisen edellytykset huomioidaan työjärjestyksen näkökulmasta? (päällekkäisyydet, otolliset / epäotolliset opetusajankohdat, suoritusjärjestys ja niistä tiedottaminen)

7.S2-tuki

S2-opetusta, ohjausta ja tukea järjestetään opiskelijoille, jotka kielitaitonsa perusteella eivät suorita yhteisten tutkinnon osien suomi äidinkielenä -oppimäärää ja/tai jotka tarvitsevat suomen kielen lisätukea, jotta he voivat edetä suomenkielisen tutkinnon suorittamisessa.

Kielellistä tukea opetuksessa tarvitsee opiskelija, jonka suomen kielen taito vaatii kehittämistä, jotta hän voi päästä tutkinnon tavoitteisiin. Ammatillisessa koulutuksessa kielipedagogisesta suomen kielen tuesta käytetään usein termiä s2-tuki. S2-tuki on pääsääntöisesti muuta kuin pakollisia tai valinnaisia yto-s2-opintoja. S2-tuki on kaikkea sitä suomen kielen suunniteltua opetusta tai ohjausta, joka menee tavallisesti resursoidun tuntimäärän yli ja vastaa opiskelijan henkilökohtaiseen tarpeeseen.

Kaiken opetuksen perusteena tulisi olla kielitietoisuus. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että jokainen opiskelijaa opettava tai ohjaava henkilö toimii kielellisenä mallina ja ymmärtää kielen keskeisen merkityksen oppimiselle. Kielitietoinen pedagogiikka kielellisen tuen läpileikkaavana periaatteena tukee kielitaidon kehittymistä. S2-tuki osaltaan edistää kielitietoisuutta oppimisyhteisössä.

S2-tuen tavoitteita

Keskeisiä s2 tuen tavoitteita ovat seuraavat:

- Opiskelija pystyy seuraamaan opetusta.
- Opiskelija oppii kieltä ja sisältöä samanaikaisesti.
- Opiskelija onnistuu suorittamaan tutkinnon osia.
- Opiskelija kiinnittyy opintoihin ja oppimisyhteisöön paremmin.
- Opintojen aikana opiskelijalle syntyy käsitys siitä, miten hän voi saavuttaa työelämässä tai jatko-opinnoissa vaaditun kielitaidon.

S2-tuen muotoja

Tyypilliset tukimuodot, joita oppilaitokset tarjoavat:

- S2-tuettu samanaikaisopetus
- S2-tukipajat
- S2-tuki työpaikalla
- S2-tuetut ryhmät
- Yksilöllinen ohjaus
- Opetusjärjestelyt
- Suomen kielen tukimateriaalit

S2-tuettu samanaikaisopetus

S2-tuettu samanaikaisopetus tarkoittaa sitä, että ammatillista tai YTO-aineen opetusta suunnittelevat ja toteuttavat suomen kielen opettaja ja käsiteltävän aineen opettaja yhdessä.

S2-tukipajat

S2 -tukipajoissa voi tehdä suomen kieltä vahvistavia harjoituksia tai muihin aineisiin liittyviä tehtäviä tai kokonaisia opintoja s2-opettajan ohjauksessa. S2-pajat ovat ylimääräisiä, työjärjestykseen merkityn tutkintotavoitteisen opetuksen ulkopuolisia tukimuotoja.

S2-tukipajoissa opetusta voidaan eriyttää ryhmä- tai yksilökohtaisten tarpeiden pohjalta. Voidaan järjestää esimerkiksi tukipajoja, joissa keskitytään kirjallisten taitojen tai suullisten taitojen harjoitteluun. Tukipajat voivat myös suuntautua ammatillisesti. Pajoja tarjotaan ensisijaisesti ennakoiduna tukena, mutta opiskelijoita voidaan ohjata niihin myös täsmätarpeiden pohjalta, esimerkiksi oppimisessa havaitut haasteet.

S2-tuki työpaikalla

S2-tuki työpaikalla tarkoittaa sitä, että s2-opettaja tai ohjaaja tukee opiskelijaa työssäoppimispaikan hakemisessa ja kielen kehittämisessä koulutus- tai oppisopimuksen aikana. Myös työpaikkaohjaaja antaa s2-tukea kielitietoisella ohjauksella. Työpaikkaohjaajille tarjotaan koulutusta.

S2-tuetut ryhmät

S2-tuetussa ryhmässä opiskelu tarkoittaa sitä, että opiskelijaryhmän opinnot on rakennettu kielitaidon vahvistamisen näkökulmasta. Tapoja voivat olla esimerkiksi samanaikaisopetuksen ja suomen kielen opintojen kohdentaminen ryhmälle tai se, että opetukseen ja ohjaukseen on varattu tavallista enemmän aikaa osaamistavoitteisiin pääsemiseksi. Myös yhteisopetuksen suunnitteluun ammatillisen opettajan ja s2-opettajan kesken on resursoitu enemmän aikaa.

Yksilöllinen ohjaus

Yksilöllinen ohjaus tarkoittaa sitä, että opiskelija saa henkilökohtaisiin tarpeisiin räätälöityä ohjausta esimerkiksi tehtävien suorittamiseen tai suomen kielen opiskeluun vapaa-ajalla.

Opetusjärjestelyt

Opetusjärjestelyt tarkoittavat esimerkiksi paikallisten yto-s2-valinnaisten opintojen tarjoamista. Nämä opinnot voidaan sijoittaa ammatilliseksi valinnaiseksi tutkinnonosaksi. Opetusjärjestelyihin kuuluu myös kieliaivusteinen ohjaus (ymmärtämistä edistetään opiskelijan muilla osaamilla kielillä).

Suomen kielen tukimateriaalit

Suomen kielen tukimateriaalit tarkoittavat sitä, että opiskelija saa selko- tai selkeäkielistä opetusmateriaalia tai esimerkiksi opetettavaan aiheeseen liittyviä tehtäviä, joilla edistetään sekä sisällön että kielen oppimista.

- Mitä s2-tuen muotoja oppilaitoksessa käytetään?
- Kuka niistä vastaa?
- Millä perusteella opiskelija on oikeutettu tukeen?

8.Oppimateriaalit

Oppimateriaali on opettajan työväline, joka tukee opetustyötä ja opiskelijoiden oppimista. Huolellisesti laadittu oppimateriaali antaa kaikille opiskelijoille samat oikeudet ja mahdollisuudet opiskella yhdenvertaisesti ja kunnolla.

Alla olevia taulukoita voi käyttää oppilaitoksen oppimateriaalitalanteen kartoittamiseen laajasti tai soveltuvin osin.

Painetut oppikirjat: Mitä oppimateriaalia oppilaitoksessa on käytössä?	Onko selkoversioita? Mistä oppikirjat löytyvät?	Oppikirjavastaava? (Kuka hankkii, päivittää?)
Suomen kieli, S2:		
Ammattialat:		
Muut yleisesti käytössä olevat: (esim. hygieniaosaamiseen liittyvät)		

Sähköiset materiaalit: Mitä sähköistä materiaalia on käytettävissä? Mitä lisenssejä / sopimuksia oppilaitoksella on käytössä? Mihin aiheeseen materiaali sopii? Onko selkoversioita?	Miten lisenssit saa käyttöön? (esim. uusi opettaja) Mihin asti lisenssi/materiaali on käytettävissä?	Kuka vastaa oppilaitoksen lisensseihin liittyvistä asioista ja tiedottamisesta?

Muu S2-materiaali aloittain oppilaitoksessa:	Mitä materiaalia on? (esim. kuva-sanakortit, pelit, sanastot jne.)	Mistä materiaali löytyy? Kuka päivittää materiaalia, lisää uutta materiaalia?
Sote:		
Kone- ja tuotanto:		
Rakennus:		
Prosessi:		
Liiketalous:		
RaCa:		
Logistiikka:		
Auto:		
Lisää oman oppilaitoksen alat		
Lisää oman oppilaitoksen alat		

Internetin s2-materiaali: Mihin aihepiiriin?	Onko koottu hyödyllisiä s2-materiaali- linkkejä? Mistä linkit löytyvät? (Oppilaitoksen linkkikirjasto?)	Kuka lisää, päivittää ja tarkistaa linkit sekä niiden toimivuuden? (lähdekriittisyys)
Esim. OPVA-hanke	Esim: https://kamk.finna.fi/L1Record/aoe.3824?sid=4708972535	

Meneillään olevassa Vierko-hankkeessa testataan ja kootaan s2- ja selkomateriaalia. Tulokset ovat käytettävissä loppuvuodesta 2024 alkaen.

9. Työelämäyhteistyö

Työelämässä oppiminen on monelle vieraskieliselle opiskelijalle sekä hyvä että haastava tilaisuus oppia ammatillisia taitoja ja kieltä: Käytännön työ luo mielekkäitä ja konkreettisia oppimisen hetkiä, ja suomea pitää käyttää aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Toisaalta työelämän vaatimukset ovat usein kielellisesti haastavia, ja sen vuoksi työtehtävien suorittaminen voi olla epävarmaa ja sisältää esimerkiksi turvallisuusriskejä. Sekä hyvät että haastavat tilanteet on hyvä miettiä ja ennakoida työelämäjaksoja suunniteltaessa.

Työpaikkaohjaajan perehdyttäminen ja kielellisen ohjauksen järjestäminen työpaikalle on tärkeää ja suositeltavaa. Pilotoinnit, joissa s2-opettaja tai -mentori jalkautuu työpaikoille kielellisen ohjaamisen avuksi, ovat tuottaneet hyviä kokemuksia.

- Järjestetäänkö oppilaitoksessa s2-opetusta työelämässä oppiminen -jaksojen aikana?
- Onko s2-opettajien resurssia suunnattu työelämässä tapahtuvan oppimisen ympäristöihin?

Ohjaan.fi -verkoston sivustoilla on kattavasti materiaalia työpaikkaohjaajan avuksi yleisesti mutta myös kielitietoisen ja monikulttuurisen ohjauksen tueksi.

<https://ohjaan.fi/>

<https://ohjaan.fi/ohjaamme/kielitietoinen-ja-monikulttuurinen-ohjaus/>

10.Valmistuminen

Valmistumisella ja työllistymisellä tulee olemaan jatkossa entistä suurempi painoarvo, koska ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet muuttunevat siten, että suurempi osuus rahoituksesta saadaan valmistumisen ja työllistymisen tilastojen perusteella.

S2-opiskelijan suurimmaksi työllistymisen haasteeksi on osoittautunut riittämätön kielitaito.

- **Olisiko syytä järjestää kielinäyttö osana ammatillista tutkintoa, jonka läpäisykriteerinä olisi kielitaidon tason kehittymisen osoittaminen ja keskeisen ammattisanaston hallinta?**

Opiskeluaikaiset harjoittelu- ja työpaikat ovat monen opiskelijan kannalta hyviä kohteita työllistyä. Ennestään tutut ympäristöt ja henkilöt edesauttavat työelämään sopeutumisessa.

Valtakunnallisella ja paikallisella tasolla on useita hankkeita, jotka tukevat vieraskielisten työllistymistä tai yrittäjyyttä.

- **Mitä työllistymistä tukevia ja ohjaavia hankkeita alueella toimii?**
- **Tehdäänkö niiden kanssa yhteistyötä?**
- **Kuka vastaa oppilaitoksen hankeyhteistyöstä? TE-yhteistyöstä? Yritysyhteistyöstä?**

Tämä materiaali on tuotettu VIERKO-hankkeessa vuonna 2024.

VIERKO on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2023 myöntämällä ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella. VIERKO on kuudenkymmenen kahden (62) koulutuksen järjestäjän yhteisponnistus. Työtä on koordinoanut Keski-Uudenmaan koulutus-
kuntayhtymä Keuda.

Hankkeessa on kehitetty vieraskielisen koulutuksen laatua ja kotimaisten kielten opetuksen tarjontaa ammatillisessa koulutuksessa.

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko/>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>